

Kyk terug en beweeg vorentoe

Uitgawe 109: Februarie 2025

Dink jy soms terug aan die “goeie ou dae”? Miskien mis jy die rustige Sondae toe besighede gesluit was, of ’n tyd toe jy nie voortdurend op jou foon moes wees nie. Die lewe het eenvoudiger gevoel met minder verkeer, minder regulasies en geen eindelose nuusbrokkies wat onsekerheid voed nie. Destyds was mense nie vasgenaai aan finansiële opdatings, of oorval met “goue” beleggingsgeleenthede nie (waarvan vele ’n bedrogspul was).

Dit is natuurlik om nostalgies te voel, maar die werklikheid is dat die verlede dikwels beter lyk as wat dit werklik was. Ons weet hoe die jare verloop het, en dit gee ’n gevoel van sekuriteit. Onsekerheid is onafwendbaar. Ons moet dit nie vrees nie, maar eerder leer om daarmee saam te leef en strategieë te ontwikkel wat ons veerkragtigheid bou.

Was die verlede regtig beter?

Suid-Afrikaners kyk soms terug na vorige dekades as ’n tyd toe die land gebloei het, maar kom ons behou perspektief:

- In die vroeë 1900’s was lewensverwachting skaars 40 jaar;
- Baba-sterftesyfers was skrikwekkend hoog – een uit tien babas het nie oorleef nie;
- Die meeste mense het nie toegang tot moderne gesondheidsorg gehad nie; siektes soos tuberkulose en polio was algemeen;
- Basiese infrastruktuur soos paaie, elektrisiteit en lopende water was skaars.

Teen die 1950’s het dinge verbeter:

- Lewensverwachting het gestyg, maar gesondheidsorg was steeds ontoeganklik vir baie mense;
- Die ekonomie het gegroei, maar meeste huishoudings was steeds in armoede vasgevang;
- Voedselvoorraad was ’n uitdaging—vars produkte was beperk tot seisoene en verkoeling was ’n luukse.

Waarom sou mense dan in die 1970’s met nostalgie na die 50’s terugkyk? Heelwaarskynlik omdat hulle teen daardie tyd geweet het dat die grootste vrese van die verlede soos oorloë, ekonomiese ineenstortings en politieke onrus uiteindelik nie vooruitgang gestuit het nie. Dieselfde patroon duur voort tot in die 1990’s. Ons verlang na “eenvoudiger tye” voor die uitdagings van ’n nuwe demokrasie. Vandag, ondanks infrastruktuursprobleme soos spoorweë en hawens, is Suid-Afrika steeds meer gevorderd, met beter toegang tot inligting, tegnologie, finansiële dienste en wêreldmarkte.

Die illusie van beheer

Hierdie denkwyse geld ook in die beleggingswêreld. Ná die finansiële krisis van 2008, het die JSE (Johannesburgse Aandelebeurs) van die beste beleggingsgeleenthede in dekades gebied. Maar destyds was die meeste beleggers te bang. Elke daaropvolgende jaar het sy eie onsekerheid en risiko’s meegebring:

- 2010 met die globale skuld krisis en onsekerheid oor Europese ekonomieë van Portugal, Italië en Griekeland;
- 2015 se “Nenegate”-skandaal het plaaslike markte geskud;
- 2020 met COVID-19 het wêreldwye paniek veroorsaak, maar markte het weer vinnig herstel.

Met terugskouing is dit maklik om te sien dat langtermyn-beleggers beloon is. Wat is die belangrikste les hier?

Elke tydperk het uitdagings, maar diegene wat deur onsekerheid volhou, trek die finansiële voordeel. Ons moet ongelukkig die illusie dat ons die toekoms “perfek” kan voorspel of beheer laat vaar. In plaas daarvan moet ons fokus op ’n langtermyn benadering, diversifikasie en gesonde finansiële gewoontes—dit is wat in ’n onvoorspelbare wêreld sukses verseker.

*“Remember, son, these are your tax-free years.
 Make the most of them.”*

Vooruitgang wat ons dalk miskyk

Vir beleggers is daar ’n belangrike les en dit is dat die verlede veilig voel omdat ons weet hoe dit uitgedraai het. Morgan Housel sê: “Die verlede lyk altyd beter as wat dit was en die toekoms is nooit so erg as wat ons vrees nie.” Die toekoms, hoewel onseker, word gevorm deur dieselfde veerkragtigheid en innovasie wat ons nog altyd vorentoe gedryf het. Dus, eerder as om in nostalgie of vrees vas te val, kom ons erken hoe ver ons gevorderd het:

- Gesondheidsorg het drasties verbeter—lebensverwachting in Suid-Afrika het van 53 jaar in die 1950’s tot oor 64 jaar vandag gestyg, ondanks uitdagings soos MIV/Vigs. Heelwat siektes wat vroeër dodelik was, is nou behandelbaar;
- Tegnologie het ons lewe verander. Ons hoef nie meer ure in bankrye te staan nie, ons kan gratis video-oproep met familieleden in die buiteland maak, en kruideniersware kan binne ’n uur by ons deure afgelewer word;
- Finansiële markte beloon geduld—selfs ná mark regstellings help gediversifiseerde beleggings om welvaart oor tyd te bou.

Wees slim met jou belasting

Met die belastingjaar-einde om die draai, is dit die ideale tyd om belastingdoeltreffende beleggings soos aftreefondse te oorweeg. Dit **bied onmiddellike belastingvoordele**, beskerm teen boedelbelasting en help beleggers om hul langtermyn-spaarplanne te behou. Belastingvrye spaarrekening is ook goed, maar het beperkinge.

Kom ons lig ’n glasier op goeie herinneringe van die verlede, maar bly gefokus op die hede en optimisties oor die toekoms. Deurlopende, maar inkrementele (alhoewel klein en onopvallende) vordering is aan ons kant!